

DE BEVER AAN MIDDEL-ELBE EN RHÔNE

DOOR

R. S. TJADEN MODDERMAN.

Onder den titel van *Die Biber an der Mittlern Elbe*, gaf H. FRIEDRICH een boekje uit (Dessau, PAUL BAUMANN, 1894), waarin hij zijne waarnemingen en aantekeningen over de laatste deutsche bever-koloniën mededeelt. De volgende bijzonderheden zijn hieraan ontleend.

Terwijl de bever eens over geheel Europa wijd en zijd verbreid was, en b. v. alleen in 't koninkrijk Beieren aan meer dan zestig plaatsen en wateren zijn naam gegeven heeft,¹ kent men thans in ons werelddeel, behalve de Elbe, met zekerheid alleen nog de mondingen van de Rhône als woonplaats van dit merkwaardig knaagdier. Volgens FRIEDRICH leeft hij thans stellig niet meer in Engeland en de Alpenlanden en heeft men in de laatste jaren uit Oostenrijk en Scandinavië geen enkel bericht, dat nog op zijn bestaan wijst.

In het groote Russische rijk zal hij nog wel hier en daar voorkomen, maar ook daar laat hij zich niet of zelden meer zien. Althans werd onlangs met ophef de vangst van een enkel exemplaar vermeld, aan de Dnjepr bij Tschernobyl, d. i. op eene plaats, waar hij volgens vertrouwbare opgaven een halve eeuw geleden nog zeer talrijk was.

Wat Deutschland betreft, heeft hij zich lang staande gehouden aan de Möhne, (riviertje in Westfalen, dat bij Neheim in de Ruhr uitmond) doch volgens de jongste berichten heeft men hier in 1877 den

¹ »Beverwijk" en »Bevervoord" zijn bekende plaatsnamen ten onzent, die naar den bever genoemd kunnen zijn. In 1801 werd nog een bever aan de IJssel gezien. Zie *Abt. d. Nat.* 1882, blz. 28 en 192.

laatst bever verjaagd en op zijn vlucht stroomafwaarts aan het veer te Werthausen gedood.

Men mag het er voor houden dat ook aan Elbe en Rhône zijn dagen geteld zijn. Toch heeft hij voor zijn bestaan slechts drie dingen noodig: water, hout en rust. 't Eerste is in Europa genoeg voorhanden, doch het tweede wordt hem overal door den mensch betwist en evenmin worden hem door de toenemende bevolking stille, ongestoorde woonplaatsen gelaten. Met name geldt dit voor zijn laatst gebied in Duitschland: de Elbe in haren middelloop.

Blijkens de talrijke vondsten van beenderen, was de bever in het diluviale of althans het oud-alluviale tijdperk aan de Elbe en hare zijrivieren ruim vertegenwoordigd. In 't begin der vorige eeuw waren zij aan de oevers op Anhalt's gebied nog zoo talrijk, dat de »Oude Dessauer'' ze stuk voor stuk bij den landgraaf van Hessen-Kassel tegen een rekrut kon inruilen. Tegenwoordig leeft het dier aan de Middel-Elbe nog alleen op de strook boven Wittenberg tot aan Pechau nabij Maagdenburg, en aan den benedenloop van Mulde en Saale. In dit gebied telde FRIEDRICH tusschen 1870 en 1880 nog omstreeks honderd beverwoningen, die vrij gelijkmatig verdeeld waren, doch, even als nog heden het geval is, het dichtst opeengehoopt in het gebied van het vorstendom Anhalt. In het algemeen zijn na dien tijd de levensvoorwaarden voor den bever hier in sommige opzichten verbeterd, vooral door het graven van een zijkanaal van Dornburg tot Maagdenburg. In 1890 kon FRIEDRICH aan de Elbe-oevers, tusschen Wittenberg en Maagdenburg het voorkomen van minstens 200 levende bevers constateeren. In den allerlaatsten tijd zijn ze evenwel weer wat afgenomen, zoodat hij het aantal levende bevers thans op 160 schat.¹

Ofschoon de bever aan de Elbe zeer verborgen leeft, valt het toch den deskundigen waarnemer niet moeilijk zijn aanwezigheid te ontdekken. Vooreerst door de voetsporen bij de oevers en de doorgeknaagde stammen van 30 tot zelfs 70 cM. in doorsnede, die kegelvormige groeven op de breukvlakten vertoonen; dan door de wit glanzende geschilde takken en stammen, en eindelijk door de gangen naar hunne hutten en de door hen gebouwde dijken. FRIEDRICH beschrijft zulk een dijk, 1.5 M. hoog en 3 M. breed, die een kanaal

¹ Dat deze kolonie, volgens de door prof. HARTING in 1860 medegedeelde berichten (*Abt. d. Nat.* 1860, blz. 339) weldra uitgeroeid zou zijn, is dus tot heden toe niet bevestigd.

afdamde en die hij, bij zeer lagen waterstand der Elbe, in 1891 bij het Kühnauermeer vond, ten noorden van Dessau. Het grove bouw-materiaal bestond uit stammen van 1 M. lengte en 10—15 cM. dikte. Zijdelings stevig in de oevers geklemd, waren deze stammen met rijshout van den hazelnoot bekleed en dit op zijn beurt met slib en plaggen gedicht. De dijk was geheel ondoordringbaar voor water en zoo stevig, dat men er veilig over heen kon loopen. Aan den kant van de strooming rees de dijk loodrecht uit het water op, aan de andere zijde met een schuine glooing. Toen men den dijk doorstak, om den afloop van 't water mogelijk te maken, werd hij in korten tijd door de bevers weer hersteld. Men liet het daarbij, doch met het voorjaar kwamen hooge vlooden die hem weg spoelden. Even als elders bouwen de bevers aan de Elbe deze dammen met het doel om het water rondom hunne woningen op het peil te houden, dat zij voor hunne veiligheid en het vrije zwemmen en onderduiken noodig hebben.

Daar de bever thans al te harden strijd om het bestaan voert en niet alleen tegen hooge waterstanden, vorst, drijfijis en gebrek aan voedsel te kampen heeft, maar ook door de fabriekswateren, de scheepvaart, de bestrating der dijken, de netten en de vallen gedece-meerd wordt, meent FRIEDRICH dat men, althans gedurende een ge-ruimen tijd van het jaar, de beverjacht moest verbieden, wil men dit merkwaardigste van alle knaagdieren niet geheel aan de Elbe zien verdwijnen. De schade, die het thans nog aanricht op het beperkt gebied hem overgebleven, is gering en kan in de meeste gevallen voorkomen of gemakkelijk hersteld worden.

Ook van den bever aan de Rhônemondingen heeft men eenige be-richten uit den laatsten tijd.

De Rhône splitst zich bij Arles in twee takken, waarvan de oos-telijke »le grand», de westelijke »le petit Rhône» heet. 't Eiland, dat zij gezamenlijk met de Middellandsche zee insluiten, Camargue, is 75000 hectaren groot, maar bevat vele moerassen en vrij diepe plas-sen, waarvan de grootste, »étang de Vaccares», omstreeks 2¹/₂ dui-zend hectaren groot is. Men is sedert jaren bezig deze voor bevers uiterst geschikte, maar voor menschen ongezonde streek, droog te leggen en in cultuur te brengen. Men heeft er weilanden aangelegd, waar schapen, stieren en half wilde paarden grazen en er een druif-geplant, die een inferieuren wijn geeft en door versnijden met Spaan-

sche wijnen drinkbaar wordt gemaakt. In October 1894 nu werd door visschers in hun netten een kolonie van vijf bevers gevangen, nabij het kasteel Davignon, beneden St. Gilles op Camargue. Dit heeft aan GALIEN MINGAUD aanleiding gegeven over 't voorkomen van den bever in deze streek mededeelingen te doen in het *Bulletin de la Société d'étude des sciences naturelles à Nîmes* en overgenomen in de *Revue Scientifique*.

Het onderstaande is aan laatstgenoemd tijdschrift ontleend.

Naarmate de ontginning van het delta-land voortschrijdt, wordt de bever naar de overblijvende woeste streken teruggedrongen, en hierdoor en door de jacht voortdurend op hem gemaakt, is het aantal reeds te zeer afgenomen om nog het bestaan van ware koloniën toe te laten. Men vindt hem nu nog alleen paarsgewijze of als afzonderlijke families over de geheele delta verspreid, meer bepaald in den »petit Rhône» tusschen Fourques en Sylvéreal. Ook wordt er nu en dan nog wel eens een enkele gevangen in de Gardon, die in den »petit Rhône» uitmondt. Boven Pont-du-Gars komt hij niet meer.

De holen waarin de bevers hier leven zijn uitgegraven in de steile hellingen of de dijken langs de rivier en hebben twee uitgangen: de eene, waardoor zij uit- en ingaan, mondt ongeveer 2 meter diep onder laag water uit; de tweede, veel kleinere, is aan den top van het hol aangebracht en doet alleen dienst als luchtkoker. Ze is van boven zorgvuldig verstopt tusschen gras en struikgewas. De kruin van zulk een hol vormt een gewelf, niet meer dan $1\frac{1}{2}$ à 2 millimeter dik; van daar dat voetgangers langs de Rhône er niet zelden doortrappen. De holen bevatten twee vrij ruime kamers, die door een gang met elkaar in verband staan; de grootste dient als voorraadschuur, waarin de bever zijn takken en stammen opstapelt in stukken van 30 à 40 centimeter lengte en waarvan hem de schors tot voedsel dient. Het afgeknaagde hout werpt hij in het water. De tweede kamer, die iets hooger ligt, boven hoogwater-peil, dient tot verblijf van de familie. Het wijfje werpt, tusschen het eind van Maart en van April, twee of drie jongen, zelden meer, en maakt een nest van afval van bladeren en haren van haar lijf.

Bij hoogten was van de rivier is de bever genoodzaakt zijn hol te verlaten. Hij houdt zich dan over dag verscholen in de struiken en gaat alleen des nachts uit op voedsel. Van dien tijd maakt men gebruik om hem te schieten. Bij dag wordt zijn spoor opgezocht en

den volgenden nacht gaat men er op los. Ook bij lagen waterstand is de gelegenheid gunstig, mits het water helder genoeg is om den ingang van de holen te zien. Men spant dan vóór de opening een zeer sterk vischnet, van onderen met lood bezwaard en twee meter hoog, vier à zes meter breed. De touwen ter weerszijden van het net komen aan de andere uiteinden op twee schuiten uit, waarop zich de jagers bevinden. Om den bever uit zijn hol te jagen, wordt de bovenste uitgang of luchtkoker zooveel verbreed, dat er een hond door kan, die dan den bever in het net drijft. Nu komen de schuiten nader en voltooiën de omsingeling.

Strikken zijn aan de Rhône zoo goed als in onbruik, omdat zij de pooten van den bever verbrijzelen en zijn vel beschadigen. Wel bezigt men nog valluiken of leêge, in den grond geplaatste tonnen die men met struiken bedekt en op den weg plaatst, die de dieren uit hunne holen volgen om hun voedsel te zoeken. 't Wijfje is gemakkelijker te doodden dan het mannetje, vooral als het door zijne jongen vergezeld wordt, waarbij het dan het slachtoffer wordt van zijn moederliefde.

SABATIER, de vader van de visschers die de bovenvermelde vijf bevers vingen, verhaalde aan MINGAUD van een eenzaam levenden bever, dien hij twintig jaar lang gekend had, en die altijd hetzelfde hol bewoonde, dat hij tweemaal weêr hersteld had. Niet ver van dezen kluzenaar, die zich nooit had laten vangen, waren nog verscheidene holen bewoond door families, die bij dreigend gevaar door dezen gewaarschuwd werden. De laatste plaatste zich dan op een hoogte als schildwacht en sprong bij onraad in de rivier, het water met zijn staart slaande, totdat zijn makkers zich weer in hunne holen hadden teruggetrokken. SABATIER en zijn zoons kenden dien ouden bever aan de witte plekken op zijnen rug. Sedert tien jaar hadden zij hem niet meer gezien: wellicht was hij gedood of van ouderdom gestorven. Door de bevers, die men in gevangen staat in leven heeft gehouden, weet men, dat zij van 30—40 jaar oud worden.

De Rhône-bever laat zich gemakkelijk temmen en hecht zich zeer aan zijn meester. Men heeft in Camargue vaak maanden lang bevers gehouden, die tamelijk veel vrijheid genoten, nooit poogden te ontsnappen en met allerlei keukenafval gevoed werden. In vrijen staat eet hij, behalve grassen en allerlei nitspruitsels langs de rivieren, de schors van boomen, vooral die van populier en wilg.

Van de Rhône-bevers zijn velen verkocht aan de fransche musea

in de provincies en in Parijs. Van de vijf bovengenoemde bevers zijn drie levend gegaan naar den »jardin d'acclimatation'' in de laatstgenoemde hoofdstad, (een mannetje, een wijfje en een jong) de twee anderen zijn gedood en verkocht. Volgens MINGAUD zullen de bevers weldra in de Rhône-delta geheel zijn uitgeroeid, wat daarom te meer waarschijnlijk is, omdat men ze geenszins zoekt te sparen, integendeel onbarmhartig vervolgt.